

Datum van
inontvangstneming

:

26/01/2021

Zaak C-657/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

4 december 2020

Verwijzende rechter:

Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Cazalla de la Sierra (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 oktober 2020

Verzoekende partij:

CaixaBank, S.A.

Verwerende partijen:

ZN

SD

AH

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Hypothecaire leningsovereenkomst met beding inzake vervroegde opeisbaarheid – Niet-nakoming van de betalingsverplichting – Inleiding van de hypothecaire executieprocedure – Verzet tegen de executie op grond van het mogelijk oneerlijke karakter van het beding inzake vervroegde opeisbaarheid

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Bescherming van de consument – Richtlijn 93/13/EEG – Artikelen 6 en 7 – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Beding inzake vervroegde opeisbaarheid van een hypothecaire lening – Oneerlijk karakter van het beding – Unierechtelijke criteria en rechtspraak van het Hof van Justitie om vast te stellen of het beding inzake vervroegde opeisbaarheid oneerlijk en nietig is –

Verenigbaarheid van de nationaalrechtelijke criteria met het Unierecht en de rechtspraak van het Hof van Justitie

Grondslag: artikel 267 VWEU; artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie teneinde te verzoeken om toepassing van de versnelde procedure.

Prejudiciële vragen

Gelet op de rechten die zijn neergelegd in richtlijn 93/13/EEG en op de criteria die zijn vastgesteld in de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 14 maart 2013 en 26 maart 2019, waarin is geoordeeld dat de niet-nakoming van de betalingsverplichting voldoende ernstig moet zijn gelet op de looptijd en het bedrag van de lening om het beding inzake vervroegde opeisbaarheid te kunnen toepassen, rijst de volgende twijfel:

Moet het betalingsverzuim zowel gelet op het bedrag van de lening als gelet op de looptijd van de lening ernstig zijn, of is het voldoende dat het slechts in het licht van een van deze criteria ernstig is?

Indien beide criteria (looptijd en bedrag van de lening) in aanmerking moeten worden genomen en ervan wordt uitgegaan dat beide criteria moeten worden vervuld en beoordeeld, rijst de vraag of de nationale wetgeving [artikel 24 van Ley (wet) 5/19] en de nationale rechtspraak [arrest van de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje) nr. 463/19] vereisen dat beide criteria worden gewogen.

Indien beide criteria (looptijd en bedrag van de lening) moeten worden vervuld en beoordeeld, rijzen er twijfels over de wijze waarop gevallen moeten worden opgelost waarin er weliswaar sprake is van ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag van de lening overeenkomstig artikel 24 van wet 5/19 omdat 3 % van het geleende kapitaal niet is betaald, maar waarin er geen sprake is van ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening overeenkomstig de enige temporele verwijzing in artikel 24 van wet 5/19 omdat het betalingsverzuim betrekking heeft op minder dan twaalf afbetalingstermijnen.

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993; richtlijn 2014/17/EU van 4 februari 2014; Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y

Usuarios (koninklijk wetsbesluit nr. 1/2007 van 16 november 2017 tot goedkeuring van de geconsolideerde tekst van de algemene wet ter bescherming van consumenten en gebruikers); Código Civil (Spaans burgerlijk wetboek); Ley de Enjuiciamiento Civil (wetboek van burgerlijke rechtsvordering); artikel 24 en overgangsbepalingen van Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (wet 5/2019 van 15 maart 2019 tot regeling van kredietovereenkomsten inzake onroerende zaken); Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (wet 1/2013 van 14 mei 2013 betreffende maatregelen tot verbetering van de bescherming van hypotheekgevers, schuldsanering en sociale huur).

Korte beschrijving van de feiten en het hoofdgeding

- 1 Op 19 september 2008 hebben verweerders ZN, SD en AH (hierna: „kredietnemers”) bij notariële akte een hypothecaire leningsovereenkomst gesloten voor een bedrag van 46 000 EUR. Kredietgever was Cajasol [thans CaixaBank, S.A., een financiële instelling, die de algemene rechtsoptvolger van Cajasol is; hierna: „CaixaBank”]. ZN was kredietnemer en hypotheekgever in deze overeenkomst, terwijl SD en AH uitsluitend kredietnemers waren.
- 2 In verband met de leningsovereenkomst en het beding inzake vervroegde opeisbaarheid waarvan de nietigheid – en de gevolgen ervan – ter discussie staan en waarop de vragen betrekking hebben, kan het volgende worden gespecificeerd:
 - Geleend kapitaal: 46 000 EUR.
 - Looptijd van de lening: 240 maanden.
 - Beding 6^a bis van de hypothecaire leningsovereenkomst ziet op de vervroegde opeisbaarheid en luidt: *„Ingeval de kredietnemer zijn betalingsverplichtingen niet nakomt kan de bank de oorspronkelijk overeengekomen einddatum vervroegen en betaling vorderen van het gehele verschuldigde bedrag, vermeerderd met rente, moratoire rente, commissies en overeengekomen kosten en uitgaven.”*
- 3 Tussen januari 2010 en juni 2010 bleven de kredietnemers in gebreke met de betaling van de voor die maanden verschuldigde termijnen, en op 28 juni 2010 – oftewel nadat in totaal zes afbetalingstermijnen niet waren betaald – besloot de kredietgever overeenkomstig bovengenoemd beding inzake vervroegde opeisbaarheid de rekening af te sluiten en de overeenkomst te ontbinden. Het kapitaal dat de kredietnemers vóór de ontbinding van de overeenkomst niet hadden betaald, bedroeg 1 820,94 EUR.
- 4 Naar aanleiding van het betalingsverzuim en de daaropvolgende ontbinding van de overeenkomst heeft CaixaBank bij de Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Cazalla de la Sierra (rechtbank in eerste aanleg nr. 1 Cazalla de la Sierra, Spanje;

verwijzende rechter) een vordering tot hypothecaire executie ingesteld tegen ZN, SD en AH, met een verzoek om een beschikking waarbij de verhypothekeerde onroerende zaak zou worden geëxecuteerd.

- 5 Op grond van de op dat moment geldende nationale regelgeving en rechtspraak heeft de verwijzende rechter op 27 september 2011 een beschikking uitgevaardigd waarbij opdracht tot executie werd gegeven onder de door CaixaBank gevraagde voorwaarden.
- 6 Bij aanmaningsbrieven van 18 november 2013 en 15 januari 2014 zijn verweerders SD en AH in kennis gesteld van de vordering en aangemaand tot betaling (verweerder ZN overleed voordat hij in kennis kon worden gesteld van de vordering).
- 7 Bij besluit van 15 oktober 2018 werd de openbare verkoop afgekondigd.
- 8 Na deze datum heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) zich bij zijn arrest van 26 maart 2019 (gevoegde zaken C-70/17 en C-179/17) uitgesproken over oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en bedingen inzake vervroegde opeisbaarheid van hypothecaire leningen. De uit dit arrest voortvloeiende rechtspraak kwam bovenop de rechtspraak die het Hof eerder had verwoord in het arrest van 14 maart 2013 (zaak C-415/11) en andere uitspraken (arresten en beschikkingen) van verschillende data.
- 9 Het wettelijke en jurisprudentiële antwoord van de Spaanse Staat op deze rechtspraak van het Hof omvatte het volgende:
 - a) enerzijds is Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (LCCI) (wet 5/2019 van 15 maart tot regeling van kredietovereenkomsten inzake onroerende zaken; hierna: „wet 5/19”) vastgesteld, in antwoord op het arrest van het Hof van 14 maart 2013 (maar uitgevaardigd vóór de publicatie van het arrest van het Hof van 26 maart 2019). In de motivering van de verwijzingsbeslissing zijn de voor de onderhavige zaak meest relevante bepalingen van wet 5/19 overgenomen;
 - b) anderzijds heeft de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje) bij arrest nr. 463/19 van 11 september 2019 uitspraak gedaan over de gevolgen van de nietigheid van bedingen inzake vervroegde opeisbaarheid na het arrest van het Hof van 26 maart 2019. In de motivering van de verwijzingsbeslissing zijn de voor de onderhavige zaak meest relevante passages van arrest nr. 463/19 van de Tribunal Supremo overgenomen.
- 10 Bij maatregel tot organisatie van de procesgang van 17 oktober 2019 en op grond van de overgangsbepalingen van wet 5/19 heeft de verwijzende rechter verweerders een termijn toegekend om een bijzondere incidentele verzetsprocedure te starten uit hoofde van de verzetsgronden als bedoeld in de desbetreffende artikelen van de Ley de Enjuiciamiento Civil (wetboek van

burgerlijke rechtsvordering), en wel omdat de executie gebaseerd was op een mogelijk oneerlijk beding inzake vervroegde opeisbaarheid.

- 11 De verwijzende rechter heeft CaixaBank bij beschikking van 1 juli 2020 verzocht om opmerkingen in te dienen over drie specifieke punten: i) AANTAL niet door verweerders/kredietnemers betaalde afbetalingstermijnen VÓÓR de ontbinding van de overeenkomst; ii) bedrag van het niet door verweerders/kredietnemers betaald KAPITAAL VÓÓR de ontbinding van de overeenkomst; iii) beëindiging van de procedure naar aanleiding van richtlijn 93/13/EEG, arresten van het Hof van vóór 26 maart 2019, arrest van het Hof van 26 maart 2019, wet 5/19 en arrest nr. 463/2019 van de Tribunal Supremo.
- 12 Bij brief van 13 juli 2020 heeft CaixaBank opmerkingen ingediend over de door de verwijzende rechter genoemde punten.
- 13 Alvorens de onderhavige prejudiciële vragen te stellen, heeft de verwijzende rechter partijen en het openbaar ministerie in de gelegenheid gesteld om een standpunt in te nemen over de relevantie van de verwijzingsbeslissing. Alleen het openbaar ministerie heeft zijn standpunt kenbaar gemaakt, waarbij het aangaf dat het het zinvol achtte om de prejudiciële vragen voor te leggen aan het Hof omdat er discrepanties zouden bestaan tussen het Unierecht op dit gebied en het Spaanse recht.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 14 Partijen nemen geen uitdrukkelijk standpunt in over hoe de prejudiciële vragen moeten worden beantwoord.

Korte weergave van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 15 In het kader van de onderhavige hypothecaire executie heeft de bank de overeenkomst ontbonden op basis van een beding inzake vervroegde opeisbaarheid.

De bewoordingen en de toepassing van een dergelijk beding moeten overeenkomstig richtlijn 93/13/EEG in die zin worden uitgelegd dat aan de consument in zijn betrekkingen met dienstverleners een zo ruim mogelijke bescherming wordt geboden (overeenkomstig artikel 3 van deze richtlijn). Voorts bepalen de lidstaten overeenkomstig artikel 6, lid 1, van deze richtlijn dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.

- 16 Uit richtlijn 93/13/EEG en de rechtspraak in, met name, de arresten van het Hof van 14 maart 2013 en 26 maart 2019 [samen met nog andere verwante

beslissingen, zoals de arresten van 6 oktober 2009 (zaak C-40/08), 21 april 2016 (zaak C-377/14), 21 december 2016 (zaak C-154/15) en 26 januari 2017 (zaak C-421/14) en de beschikkingen van 11 juni 2015 (zaak C-602/13), 17 maart 2016 (zaak C-613/15) en 3 juli 2019 (zaak C-92/16 en zaak C-167/16)] komt onder meer het volgende naar voren:

- a) Het oneerlijke karakter en de nietigheid van het beding inzake vervroegde opeisbaarheid indien het betalingsverzuim niet voldoende ernstig is gelet op de looptijd en het bedrag van de lening (arresten van 14 maart 2013 en 26 maart 2019).
 - b) Het Hof verzet zich er niet tegen dat de nationale rechter de nietigheid van een dergelijk oneerlijk beding verhelpt door dit beding te vervangen door de nieuwe tekst van de wettelijke bepaling waarop dat beding is geïnspireerd en die van toepassing is wanneer de contractanten dit zijn overeengekomen, voor zover de hypothecaire leningsovereenkomst in kwestie niet kan voortbestaan wanneer dat oneerlijke beding wordt geschrapt en de consument door de nietigverklaring van de overeenkomst in haar geheel wordt geconfronteerd met uiterst nadelige consequenties (arrest van 26 maart 2019).
 - c) De verplichting om de consument te herstellen in de situatie waarin hij zich rechtens en feitelijk zou hebben bevonden zonder dat oneerlijke beding (arrest van 21 december 2016).
 - d) De verplichting om een oneerlijk beding buiten toepassing te laten en bovendien te voorzien in doeltreffende en geschikte middelen om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen consumenten en verkopers, met een daarmee gepaard gaande afschrikkende werking ten aanzien van het gebruik van oneerlijke bedingen (arrest van 26 januari 2017).
- 17 Van alle bovengenoemde punten heeft het belangrijkste element dat in deze zaak moet worden opgehelderd betrekking op het eerste: het oneerlijke karakter en de nietigheid van het beding inzake vervroegde opeisbaarheid indien het betalingsverzuim niet voldoende ernstig is gelet op de looptijd en het bedrag van de lening, zoals blijkt uit punt 73 van het arrest van 14 maart 2013.
- 18 Het wettelijke en jurisprudentiële antwoord van de Spaanse Staat op richtlijn 93/13/EEG en de rechtspraak in met name de arresten van het Hof van 14 maart 2013 en 26 maart 2019 omvatte het volgende:
- a) enerzijds is wet 5/19 vastgesteld in antwoord op het arrest van het Hof van 14 maart 2013 (maar uitgevaardigd vóór de publicatie van het arrest van het Hof van 26 maart 2019). Die wet strekt ertoe de waarborgen voor kredietnemers bij het sluiten van een overeenkomst te versterken en uiteindelijk te voorkomen dat de afbetaling van dit soort leningen wordt afgedwongen bij de rechter met verlies van de woning tot gevolg, aangezien

een woning een grondrecht is overeenkomstig artikel 7 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Artikel 24 van wet 5/2019 luidt als volgt:

„Bij leningsovereenkomsten waarbij de kredietnemer een natuurlijke persoon is en die worden gedekt door een hypotheek of een andere zakelijke zekerheid op voor bewoning bestemd onroerend goed, verliest de kredietnemer het recht om zijn lening af te betalen in termijnen **en wordt het bedrag van de lening vervroegd opeisbaar indien cumulatief aan de volgende voorwaarden is voldaan:**

- a. de kredietnemer is in gebreke met de betaling van een gedeelte van het kapitaal van de lening of van de rente;
- b. **het bedrag van de vervallen en niet-betaalde afbetalingstermijnen komt ten minste overeen met:**
 - i. **drie procent van het toegekende kapitaal** indien het verzuim zich voordeed in de eerste helft van de looptijd van de lening. **Aan deze voorwaarde wordt geacht te zijn voldaan wanneer de vervallen en niet-betaalde afbetalingstermijnen overeenkomen met de niet-betaling van twaalf maandelijkse termijnen** of van een zodanig aantal afbetalingstermijnen dat mag worden aangenomen dat de schuldenaar zijn verplichting niet is nagekomen gedurende een periode die overeenkomt met ten minste twaalf maanden. (...)”;
- b) anderzijds heeft de Tribunal Supremo bij arrest nr. 463/19 van 11 september 2019 uitspraak gedaan over de gevolgen van de nietigheid van bedingen inzake vervroegde opeisbaarheid na het arrest van het Hof van 26 maart 2019.

In de achtste rechtsoverweging (punt 11) van dit arrest worden de volgende jurisprudentiële richtsnoeren of uitgangspunten opgesteld en toegepast op lopende hypothecaire executieprocedures waarin het bezit nog niet is overgedragen aan de verkrijger, zoals in casu het geval is:

„11.- (...) a. Procedures waarbij de lening vóór [15 mei 2013] opeisbaar is gesteld op grond van een contractueel beding dat als nietig wordt beschouwd, moeten zonder verdere formaliteiten worden beëindigd.

b. Procedures waarbij de lening na [15 mei 2013] opeisbaar is gesteld op grond van een contractueel beding dat als nietig wordt beschouwd en het verzuim van de schuldenaar niet voldoet aan de hierboven uiteengezette voorwaarden inzake ernst en evenredigheid, moeten eveneens worden beëindigd.

c. De in het vorige lid bedoelde **procedures waarbij het verzuim van de schuldenaar de ernst vertoont als bedoeld in [artikel 24 van wet 5/2019] kunnen worden voortgezet.**”.

- 19 De verwijzende rechter stelt vast dat artikel 24 van wet 5/2019 en de toepassing ervan overeenkomstig arrest nr. 463/19 van de Tribunal Supremo van 11 september 2019 twijfels doen rijzen over de uitlegging van het artikel, zowel wat betreft de formulering als – hetgeen belangrijker en tevens de reden voor deze prejudiciële vraag is – wat betreft de verenigbaarheid met de richtlijnen 93/13/EEG en 2014/17/EU, welke uitdrukkelijk worden vermeld in de preambule van wet 5/19, en met de arresten van het Hof van 14 maart 2013 en 26 maart 2019.

Het uitgangspunt is namelijk dat uit de gezamenlijke uitlegging van deze richtlijnen en de arresten van het Hof van 14 maart 2013 en 26 maart 2019 volgt dat bij deze arresten bindend is vastgesteld dat het beding inzake vervroegde opeisbaarheid op grond waarvan een overeenkomst kan worden ontbonden wanneer ongeacht welke afbetalingstermijn niet is betaald, oneerlijk en dus nietig is, tenzij wordt aangetoond dat de niet-nakoming van de betalingsverplichting voldoende ernstig is gelet op de looptijd en het bedrag van de lening.

De **niet-nakoming moet dus ernstig zijn gelet op beide voornoemde criteria**, te weten zowel de looptijd als het bedrag van de lening. Deze niet-nakoming moet worden geëvalueerd op het moment dat de banken de overeenkomst ontbinden. Dat wil zeggen dat de daadwerkelijk niet-betaalde bedragen en het aantal niet-betaalde afbetalingstermijnen moeten worden beoordeeld op de datum van de ontbinding van de overeenkomst.

De reden hiervoor is dat de consument na de ontbinding van de overeenkomst op verzoek van de kredietgevende bankinstelling geen gedeeltelijke betalingen kan doen van de uitstaande schuld, aangezien hij niet kan kiezen welke posten door dergelijke betalingen zouden moeten worden verrekend, omdat de overeenkomst reeds is ontbonden en – hetgeen nog belangrijker is – de bankinstelling dergelijke gedeeltelijke betalingen niet kan aanvaarden omdat het bedrag ten aanzien waarvan de executie is aangezegd lager zou worden en er dus geen sprake meer zou zijn van een vordering van een vervallen, vaststaand en opeisbaar bedrag.

Bij het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op looptijd en bedrag kan dus uitsluitend rekening worden gehouden met de maanden waarin de afbetalingstermijnen niet meer werden voldaan tot op de datum van de ontbinding van de overeenkomst, en niet met de maandelijkse termijnen en bedragen die zijn vervallen tussen de ontbinding van de overeenkomst en de indiening van de vordering of de beslechting van het rechtsgeschil.

- 20 De formulering van artikel 24 van wet 5/19 is niet duidelijk en onbetwistbaar, aangezien hieruit lijkt te volgen dat slechts één criterium in aanmerking wordt genomen, namelijk de voldoende ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag van

de lening, waarbij niet noodzakelijkerwijs hoeft te worden voldaan aan het tweede criterium van een voldoende ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening.

De enige verwijzing naar de voldoende ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening is dus slechts subsidiair en staat niet op dezelfde lijn of heeft niet hetzelfde gewicht als het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag van de lening, aangezien aan dit criterium (dat van ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag) wordt geacht te zijn voldaan wanneer de vervallen en niet-betaalde afbetalingstermijnen overeenkomen met een niet-betaling van twaalf maandelijkse termijnen.

De enige vermelding van ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening dient dus ter aanvulling van de uitlegging van het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag van de lening.

- 21 **Bijgevolg is het niet duidelijk of de nationale rechter moet nagaan of aan beide voorwaarden is voldaan**, oftewel of er sprake is van een ernstige niet-nakoming gelet op zowel het bedrag als de looptijd van de lening, dan wel uitsluitend dient na te gaan of aan een van beide voorwaarden is voldaan.
- 22 Evenmin is duidelijk hoe de nationale rechter moet handelen in gevallen waarin minder dan twaalf afbetalingstermijnen niet zijn voldaan maar wel meer dan 3 % van het geleende kapitaal niet is betaald.
- 23 Voorts dient te worden opgemerkt dat deze rechter op de hoogte is van tal van beslissingen van verschillende Spaanse rechters in verschillende regio's waarbij uitsluitend rekening is gehouden met het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op het bedrag van de lening, overeenkomstig artikel 24 van wet 5/19 met betrekking tot de niet-betaling van meer dan 3 % van het geleende kapitaal, maar niet met het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening dat wordt opgelegd door de arresten van het Hof van 14 maart 2013 en 26 maart 2019 overeenkomstig richtlijn 93/13/EEG. Bovendien is het criterium van ernstige niet-nakoming gelet op de looptijd van de lening slechts in de hierboven aangegeven vorm, namelijk als subsidiair element om vast te stellen wanneer er sprake is van een niet-nakoming gelet op het bedrag, opgenomen in artikel 24 van wet 5/19 met betrekking tot de niet-betaling van twaalf afbetalingstermijnen.
- 24 Gelet op het voorgaande **biedt het nationale recht geen duidelijk antwoord en wordt het Hof dus verzocht om een prejudiciële beslissing**.